

da se tvrdnje oprimgere, da se moguće dvojbe razriješe. Mnogi su hrvatski jezikoslovci tijekom stoljeća uspješno ustrajavali u toj zadaći branitelja opstojnosti hrvatskoga jezika. Prof.dr. Stjepko Težak jedan je od njih. Potvrđuje to i knjigom "Hrvatski naš (ne)podobni" koja je značajan prinos u proučavanju i usustavljanju, očuvanju i popularizaciji naše jezikoslovne kroatistike.

Stoga se iskreno nadam da će i ova knjiga, kao i njezine prethodnice, jednako zani-

mljive i svrhovite knjige prof. Težaka, biti općeprihvaćena, rado čitana i u praksi uporabna, te da će pripomoći u širenju jezične kulture materinskoga nam hrvatskoga jezika.

Svojom stručnošću, osebnjuošću, pragmatičnošću i zanimljivošću tematike, knjiga "Hrvatski naš (ne)podobni" profesora doktora Stjepka Težaka to svakako zaslužuje. Poželimo joj uspješan put do čitatelja i dug vijek.

Urnija Pavličević Čičanić

MEDUNARODNI ZNANSTVENI SKUP O MILANU REŠETARU

Kao rezultat projekta o hrvatskim književnim povjesničarima, u organizaciji je Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu predstavljen filolog, književni povjesničar i numizmatičar Milan Rešetar. Međunarodni je skup o njegovu djelu održan u dvama gradovima, Dubrovniku i Beču, uz koje je Rešetar bio najčvršće vezan. Program je bio podijeljen u dvije znanstvene sjednice. Prva je znanstvena sjednica održana 25. rujna u Beču, a druga 30. rujna i 1. listopada u Dubrovniku. Teme su izlaganja bile raznolike jer je takvo i Rešetarovo djelo.

U Beču je, među ostalim, osvjetljen Milan Rešetar kao proučavatelj starije hrvatske proze (izlaganjem Nikice Kolumbića), gundulićolog (u radu Dunje Fališevac) te priređivač izdanja *Starih pisaca hrvatskih* (riječima Josipa Bratulića), a govoreno je i o Rešetaru prinosu hrvatskoj književnoj historiografiji (u podnesku Tihomila Maštrovića).

Dubrovački je dio skupa započeo izlaganjem **Radoslava Katičića**, koji je o Rešetaru govorio i u Beču i u Dubrovniku. Njegovo je dubrovačko izlaganje uvelo prisutne u prikaz jezikoslovnih djela i znače-

nja Milana Rešetara. Akademik je Katičić napomenuo da se Rešetar, pa tako i njegov odnos prema hrvatskom jeziku, mora tumačiti u skladu s jezikoslovnim shvaćanjem svoga vremena, kada se "određivanje jezičnoga identiteta dopuštalo samo na temelju genetske klasifikacije organskih govora", što je potpuno isključivalo kulturološke odrednice. Tako ni hrvatski književni jezik s novoštokavskim dijalekatnim obilježjima Rešetar nije smatrao hrvatskim. Ipak, istaknuo je R. Katičić, Rešetarov pozitivizam i znanstvena savjesnost nisu dopuštali "da danosti tekstova kojima se bavio u smislu svojih shvaćanja uzima u obzir samo nepotpuno".

Kako se Rešetarova dvostrukost ogleda u odnosu prema dubrovačkom *Molitveniku* iz 1512. godine na skupu je pokazala **Anica Nazor**. S jedne strane, Rešetar skrbi o ponovnom objavljivanju molitvenika, s obrazloženjem da se sačuvao samo jedan primjerak, i to u tuđini, te je zaslužan za fototipsko izdanje spomenute knjige i novo kritičko izdanje teksta. Međutim, Rešetar opisuje *Molitvenik* kao najstariju srpsku knjigu tiskanu ćirilicom, iako su novija istraživanja, kao što je istaknula akademkinja A. Nazor, dokumentirano pokazala njegovu sadržajnu uklopljenost u hrvatskoglagoljsku tradiciju. Jezično pak, *Molitvenik* je

također hrvatska knjiga, što jezičnim opisom potvrđuje sam Rešetar kazujući da je pisan dubrovačkom štokavštinom, s tragovima "čakavsko-ikavske redakcije iz koje je potekao".

Odnos štokavštine i čakavštine u najstarijem dubrovačkom govoru pitanje je kojem se Milan Rešetar vraća, a osnovnim je predmetom njegova interesa u raspravama *Najstariji dubrovački govor* i *Najstarija dubrovačka proza*, priređenim potkraj njegova života.

O tim je dvjema raspravama govorio **Josip Lisac** sa zadarskoga Filozofskog fakulteta. Na temelju dijalektoloških istraživanja Lisac zaključuje da Rešetarovo određenje najstarijega dubrovačkoga govora kao štokavskoga i jekavskoga jest točno, ali ne u potpunosti, jer Rešetar taj govor ubraja u hercegovački štokavsko-jekavski govor. Lisac pak ističe da je u prošlosti dubrovački govor bio samostalan zapadnoštokavski dijalekt, a u novije vrijeme čuva dio starih obilježja.

Na skupu se govorilo o Rešetarovoj pripadnosti hrvatskim vukovcima, ali i o idejama koje ne pripadaju toj jezikoslovnoj školi. Rešetar brani fonetski pravopis i zalaže se za jedinstveni pravopis Hrvata i Srba, čime se izrijeком vezuje uz V. Stefanovića Karadžića i hrvatske vukovce (osobito Peru Budmanija, koji mu je bio učitelj), djelo i jezikoslovne misli Milana Rešetara svjedoče i o suprotnom. Pokazuje se to Rešetarovim shvaćanjem književnoga i narodnog jezika, o čemu je govorila **Vlasta Rišner** s osječkoga Filozofskoga fakulteta, prikazujući Rešetarove jezikoslovne misli koje su odmak od hrvatskih vukovaca.

V. Rišner je krenula od Rešetarova razlikovanja književnoga jezika, kojim se piše poezija, te narodnoga, kojim se piše proza. Rešetar ističe da je dubrovački književni jezik u osnovi štokavski, ali s čakav-

skim obilježjima, i to ne obilježjima iz živoga narodnoga govora, nego iz ranijih pjesama dubrovačkih začinjavaca. Ti su čakavizmi odlika višega, biranoga stila, što znači da Rešetar ne smatra književni jezik jednakim narodnomu jeziku.

Tim se razlikovanjem pjesničkoga i proznoga jezika Milan Rešetar značajno udaljio od učenja hrvatskih vukovaca. Ali ne samo njime. Svoju izvornost Rešetar pokazuje i opisom odraza dugoga jata, koji po njegovu mišljenju nije uvijek dvosložan, nego se umjesto *ije* izgovara dvoglasno *ie*, zapravo jedan slog. Iako načelno podržava Karadžićev fonetski pravopis, opis razlike između pisanja i izgovaranja dugoga odraza jata u jekavskih govornika potvrđuje suprotno. Taj je opis sukladan novijim fonetsko-fonološkim istraživanjima o dvoglasniku u hrvatskom jeziku – ako odraz dugoga jata ne čine dva sloga, njegov izgovor nije dvosložan, onda nije onako kako je opisivala karadžićevska kodificirana norma. Ako je izgovor odraza dugoga jata dvosložan, govorio je Rešetar, onda je *ē* dugo.

V. Rišner drži da je takav Rešetarov opis posve suvremen jer je karadžićevska norma odraz dugoga jata opisivala kao dvosložan s kratkim naglaskom.

Na skupu je govoreno i o pismima koja je Milan Rešetar u vremenu od 1887. do 1923. godine napisao Vatroslavu Jagiću, a čuvaju se u zagrebačkoj Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici. O tome je govorila **Maria Rita Leto** iz Pescare, zaključivši da su spomenuta pisma vrlo zanimljiva i na znanstvenom polju i kao slika jednoga vremena.

Prikazana jezikoslovna izlaganja tek su dio tematski raznolikih podnesaka iza kojih je vođena rasprava. Završnu je riječ temeljitom analizom izlaganja iznesenih u dva dana dao akademik R. Katičić.